

Fabrieksquotering in Frankrijk voldoet

Fransen weten wat volatiliteit betekent

Fabrieksquotering is zo gek nog niet. Weloverwogen investeert de grootste Franse zuivelcoöperatie Sodiaal niet volop in verwerkingscapaciteit. In Frankrijk wordt op het boeren erf het meeste verdiend in de regio's waar het melkvolume wordt beperkt en ook de productiewijze wordt geregisseerd.

Terwijl de melkprijs in Nederland de 40 cent alweer is gepasseerd, betalen de meeste Franse zuivelondernemingen niet meer dan 35 cent per liter uit. Maar toen de melkprijs vorig jaar daalde naar een kwartje in Nederland, ontvingen Franse melkveehouders nog steeds bijna 30 cent per liter. Dat is het gevolg van de melkcontracten met volumebeperking die de Franse zuivelindustrie heeft ingevoerd toen de

melkquotering werd afgeschaft. De Nederlandse zuivelindustrie investeerde in de aanloop naar het quotumloze tijdperk volop in verwerkingscapaciteit in plaats van melkcontracten. Typend voor het verschil in economische visie. In Nederland domineert vrij ondernemerschap en export, in Frankrijk krijgt bestaanszekerheid meer aandacht en ligt er minder nadruk op schaalvergroting.

De Nederlandse zuivelsector gaat uit van de kansen die het quotumloze tijdperk biedt, in Frankrijk hebben de risico's die de vrije markt met zich meebrengt de overhand in het beleid.

Volatiliteit

Volatiliteit is een sleutelwoord. In een paar maanden tijd kan het sentiment op de

Het verschil in melkprijs tussen de vele tientallen departementen in heel Frankrijk bedraagt maar liefst 10 cent.

zuivelmarkt immers omslaan. Dat was al zo toen de melkquotering nog niet eens was afgeschaft en de eerste quotumloze jaren brengen nog meer prijsdynamiek dan vooraf voor mogelijk werd gehouden. Hoe gedegen de kennis van marktanalisten over de wereldwijde zuivelmarkt ook moge zijn en hoe snel de markttransparantie dankzij digitalisering en monitoring van vraag en aanbod ook toeneemt, geen mens die de Rusland-boycot zag aankomen, of de snelle stijging van de boterprijs. De inkt van dit artikel is nog nauwelijks opgedroogd of de vrije markt wordt alweer als een zegening ervaren in plaats van een tucht die leidt tot faillissementen.

Toch is er nu in tegenstelling tot enkele jaren geleden, toen de zachte landing van de zuivelindustrie in het quotumloze tijdperk werd voorbereid, draagvlak om invoering van contracten in te voeren, zoals in Frankrijk gebeurt. „Met pek en veren zouden de leden me hebben weggestuurd als FrieslandCampina volumebeperking had ingevoerd”, zei voormalig voorzitter van de ledenraad Piet Boer vorig jaar, kort voor het eind van zijn voorzitterstermijn. Er was immers op grote schaal in nieuwe stallen geïnvesteerd. Maar het speelde ook een rol dat de FrieslandCampina-onderneming zelf niet gebonden wilde zijn aan volumebeperkingen. In tijden van hoogconjunctuur zou dat immers betekenen dat de concurrentie die niet met contracten werkt volop zou kunnen profiteren. Een situatie die nu aan de orde is als de verwachting uitkomt dat de melkprijs maandenlang 40 cent blijft.

A-, B- en C-prijs

De grootste Franse zuivelcoöperatie Sodiaal, goed voor jaarlijks bijna 5 miljard liter melkaanvoer, erkent dit nadeel van de

melkprijsystematiek die ze hanteert, met een A-prijs, een B-prijs en een C-prijs. De A-prijs is gebaseerd op een volume dat gelijk is aan het EU-quotum, dat 1 april 2015 werd afgeschaft. De prijs voor dit volume is gebaseerd op binnenlandse consumptie van zuivel en de verkoop via supermarkten en een klein deel horeca. De B-prijs is gebaseerd op de prijs van magere melkpoeder (55 procent) en boter (45 procent) op de wereldmarkt. Op dit moment verschilt de B-melkprijs nauwelijks van de A-melkprijs.

Leden kunnen extra melkproductie mogelijk maken door ledenbewijzen aan te kopen ter waarde van 35 euro per 1.000 liter melk. Mits ze voldoen aan kwaliteitseisen en zich op dit gebied positief onderscheiden van het gemiddelde. Melken ze te veel, dan wordt

In Frankrijk ligt er minder nadruk op schaalvergroting

de C-melkprijs betaald. De hoeveelheid melk waarvoor een B-prijs wordt betaald, kan nooit meer dan 30 procent van de totale hoeveelheid geproduceerde melk bedragen. Melkt een veehouder over het A- en B-melkquotum heen, dan wordt voor de extra liters een C-prijs betaald, die slechts 6 cent per liter bedraagt. In de maanden augustus, september en oktober geldt er geen aanvoerregulering, aangezien de melkproductie in Frankrijk in deze tijd van het jaar per definitie daalt. De contracten en de melkprijsystematiek verschillen per zuivelonderneming, al dan niet coöperatief. Het coöperatieve Triskalia werkt met een A-quotum gebaseerd op het EU-quotum en een B-quotum van maximaal 50 procent extra, de private multinational Lactalis, op het eveneens private en Franse Danone na het grootste zuivelbedrijf van Europa, hanteert één prijs, maar hanteert

wel volumebeperkingen in ruil voor meerjarige afzet zekerheid.

Onderlinge afspraken

De melkrijzen worden in Frankrijk maandelijks aangepast. Maar niet zoals in Nederland.

De aanpassing is meestal gebaseerd op een berekende index van marktprijzen en de gemiddelde uitbetaalde melkprijs in het voorgaande kalenderjaar. Sodiaal hanteert een eigen berekeningswijze, gebaseerd op een voortschrijdend gemiddelde van een half jaar. In het verleden stelden zuivelondernemingen, de Franse overheidsinstellingen en vertegenwoordigers van de melkveehouders gezamenlijk de melkprijs vast. Een soort nationaal akkoord, dat vervolgens per

regio werd uitgewerkt.

Daar heeft de Europese mededingingsautoriteit een stokje voor gestoken. Met klem wordt benadrukt dat er nu geen prijsafspraken meer worden gemaakt en dat de prijs niet vooraf

onderling wordt afgestemd en vastgesteld. Maar aan de verhoudingen op de Franse zuivelmarkt is niets veranderd. Dezelfde marktpartijen zitten nog steeds met elkaar aan tafel. Bovendien is het mogelijk om overschotten en tekorten onderling te verdelen. Transacties die onder het 'B2B business to business'-model vallen. Een alternatief voor de spotmarkt. Bovendien zijn er zuivelondernemingen die onderlinge afspraken hanteren over het ophalen van melk, als dat logistieke voordelen biedt. Gezien de ervaringen die Sodiaal sinds de afschaffing van de melkquotering heeft opgedaan, wordt niet overwogen om veranderingen aan te brengen. Jaarlijks neemt het aantal leden-melkveehouders met 5 à 6 procent af. Dat is niet alleen het gevolg van gebrek aan bedrijfsopvolgers, maar ook vanwege het geringe rendement ►

Europolitiek werkt aan regulering zuivelcontracten

Als enige in het Europese politieke krachtenveld heeft de Europese Volkspartij (EVP), waar het CDA deel van uitmaakt, een serie voorstellen gedaan die een kader scheppen voor een zuivelregulering met contracten. Mededingingsregels moeten gaan uitsluiten dat detailhandelaars gezamenlijk contracten kunnen beëindigen bij prijsdalingen, benadrukt de EVP. Niet-transparante prijsreductie kan worden voorkomen door duidelijke prijsafspraken te maken. De

betalingstermijn mag niet meer dan 30 dagen bedragen en mag niet worden gewijzigd via individuele contracten. De minimumtijdsduur van contracten moet 12 maanden bedragen en het mag maximaal zes maanden duren om een nieuw contract vast te stellen. Tenzij de zuivelondernemingen of de melkveehouders expliciet om een langere tijdsduur voor het vaststellen van nieuwe contracten vragen. Private huiskerken moeten worden voorzien van herkomstbe-

palingen. De invoer van palmolie moet worden gereduceerd door permanente herinvoering van de steun voor broodbakkersboter. Het huidige statische interventiestelsel dient vervangen te worden door een flexibel stelsel waarmee de EU op ad-hoc-basis magere melkpoeder en boter kan kopen en verkopen. De inzet van tijdelijke en niet-verplichte melkminderingsmaatregelen verdient een structureel karakter, aldus de EVP.

Franse leveranciers hebben bij multinational Lactalis – Président is een merk van Lactalis – geen andere status dan melkveehouders elders in de wereld. Toch verkiezen veehouders in Bretagne melkleverantie aan Lactalis boven lidmaatschap van coöperatie Sodiaal.

Copyright photo

op melkproductie, in vergelijking met akkerbouw of andere toepassingen van landbouwgrond. Toch is de melkaanvoer in 2016 met 1,6 procent licht gestegen, terwijl de Franse melkveestapel in 2016 in totaliteit met 4 procent daalde, mede vanwege het EU-melkminderingsprogramma. Investerings in verwerkingscapaciteit worden gezien als een groot risico, gezien het beperkte rendement op melkproductie.

Grote melkprijsverschillen

Directeur coöperatie-ontwikkeling Eric Auger benadrukt dat de Franse zuivelsector veel minder afhankelijk is van de export dan de Nederlandse melkveehouderij. Slechts 15 procent van de melkproductie van Sodiaal wordt geëxporteerd. De grootste

ondernemingen van Frankrijk, Lactalis en Danone, zijn wel vergelijkbaar georiënteerd op zuivelexport. Hoe hoger de ligging van de boerderij in Frankrijk, hoe hoger de melkprijs en hoe meer beperkingen aan het volume en productie-eisen. Dat verklaart ook het verschil in melkprijs. Het verschil in melkprijs tussen de vele tientallen departementen in heel Frankrijk (het land is ruim 15 keer zo groot als Nederland) bedraagt maar liefst 10 cent. Hoe meer melk, hoe groter de exportafhankelijkheid en hoe lager de melkprijs.

Zo kun je de statistieken van de brancheorganisatie Cniel ook lezen. Meer dan de helft van de Franse melkproductie heeft plaats in provincies aan de westkust van Frankrijk. Daar is de productie ook het meest gegroeid. In dit deel van Frankrijk

heeft Lactalis, dat leeft van de export en gevestigd is in meer dan 40 landen, haar hoofdkantoor. Franse leveranciers hebben bij deze multinational met een jaarlijkse omzet van 17 miljard euro geen andere status dan melkveehouders elders in de wereld. Toch verkiezen veehouders in Bretagne melkleverantie aan Lactalis boven lidmaatschap van coöperatie Sodiaal, vanwege de nadelen van het coöperatieve bestuurlijke model, zoals complexe en trage besluitvorming. Maar Lactalis betaalt relatief weinig melkgeld uit. In de gebieden in Frankrijk waar de meeste melk wordt geproduceerd, ervaren de melkveehouders dat ze weinig marktmacht hebben. Ze hebben geen keus. Het is dan ook een trend om het heft in eigen hand te nemen en zelf boerderijzuivel te produceren. ■

Landbouwminister Stéphane Travert: „Uiteindelijk beslist de consument.”

Invloed nieuwe Franse regering

Met zijn vernieuwingsbeweging En Marche wil de nog geen 40 jaar oude president van Frankrijk de samenleving moderniseren en de economie weer uit het slop trekken. Door de financiële crisis en het uitblijven van economische vernieuwing is de werkloosheid opgelopen tot 10 procent. Macron wil de bureaucratie aanpakken. De Franse staat is er voor de mensen, niet andersom.

In de agrarische sector regisseert hij gesprekken met de diverse betrokken partijen in de voedselketen, die er toe moeten leiden dat de Franse boer een goed inkomen wordt gegarandeerd. De margeverdeling in de keten moet beter en de transparantie groter. Maar tegelijkertijd beslist uiteindelijk de consument wat het koopt en welke eisen er aan de agrarische productie worden gesteld, zei de nieuwe Franse landbouwminister Stéphane Travert bij de opening van de Space-beurs:

„De consument verwacht veel en heeft complexe verwachtingen. Dit biedt uitzonderlijke mogelijkheden om nieuwe markten te ontdekken en meerwaarde te creëren.

Het legt soms ook nieuwe uitdagingen op. Met name op het gebied van milieu en volksgezondheid. Sommige mensen zien dit als een verdere beperking. Ik ben ervan overtuigd dat ze het verkeerd zien. Verandering wordt soms gezien als een beperking, maar het wordt een formidabele kans als we kunnen aantonen dat onze landbouw heel goed presteert: economisch en sociaal gezien. Dit kan alleen door de boeren in staat te stellen hun projecten uit te voeren en een goed leven te kunnen leiden. Alleen op deze manier maken we de agrarische sector aantrekkelijk voor jonge mensen. De vraag is niet: ‘Hoe kunnen we ons onttrekken aan de veranderingen die het consumentengedrag aan de agrarische sector stelt? De vraag die gesteld moet worden, is: ‘Hoe kan ik de eerste zijn om aan de nieuwe verwachtingen van de consument te voldoen?’ Laat je niet misleiden. Degene die besluit, is niet de minister die dit of dat molecuul mag toestaan of verbieden. Het is ook niet de boer of de verwerker die doorgaat met produceren zonder zich zorgen te maken over veranderende verwach-

Copyright photo

tingen van consumenten. Degene die beslist, is uiteindelijk de consument.”

De agrarische sector gunt de regering-Macron, die de gevestigde politieke orde heeft vervangen, een kans. De visie van deze regering wordt niet bij voorbaat met hoongelach ontvangen. Maar tot nu toe is nog niet duidelijk of en zo ja welke grote veranderingen de nieuwe regering gaat doorvoeren. Macron wordt ook een grote invloed op het EU-beleid toegedicht, aangezien hij een groot voorstander is van de Europese Unie.